

ROBERT LOUIS STEVENSON - PODIVNÝ PŘÍPAD DR. JEKYLLA A PANA HYDA

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

hororová novela (próza, epika)

Literární směr:

vydáno r. 1886; novoromantismus

Slovní zásoba:

spisovný (a spíše zastaralý) jazyk

Stylistická charakteristika textu:

pozvolna se rozvíjející děj; zřetelný kontrast mezi klidnými scénami (Dr. Jekylla) a krutými hororovými výjevy (pana Hyda); výborně navozená děsivá atmosféra; prvky romantismu i realismu; na konci díla se objevují dlouhé vysvětlující monology

Vypravěč:

vyprávění probíhá v -er formě (vypravěčem je autor); na konci díla částečně také -ich forma (vyprávění/monology postav)

Postavy:

HENRY JEKYLL: počestný vědec; v noci si uspokojuje své choutky v podobě pana Hyda; provádí násilné útoky i vraždu; ADVOKÁT UTTERSON: přítel Henryho Jekylla; aj.

Děj:

v Londýně se objevuje velice pochybný člověk, ze kterého má každý hrůzu – Edward Hyde → znepokojen je zejména právník Utterson, jehož přítel a počestný doktor Jekyll u něj zanechal závěť, podle které (pokud zemře nebo zmizí) vše odkazuje právě Edwardu Hydovi → důvodem je Jekyllovo objevení látky, po které se na určitou dobu stává Hydem → jako Hyde pak může žít nočním životem tak, jak by si to jako počestný doktor Jekyll nemohl dovolit → Hyde však v Jekyllově těle začne sílit (dochází k útokům i vraždě) a Jekyll již není schopen kontrolovat ani sebe, ani výrobu lektvaru → zanechává vysvětlující dopis a spáchá sebevraždu

Prostor:

Londýn (Anglie)

Čas:

19. století

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

problém rozdvojené osobnosti

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

otevřen Suezský průplav (1869); prusko-francouzská válka (1870-1871); pruský král Vilém I. prohlášen německým císařem → vzniká sjednocené Německé císařství (1871); búrské války mezi Britským impériem a jihoafrickými osadníky (1880-1902)

Základní principy fungování společnosti v dané době:

v Anglii byla nezákonná homosexuality

Kontext dalších druhů umění:

HUDBA: Petr Iljič Čajkovskij (1840-1893); MALBA: Paul Cézanne (1839-1906); Claude Monet (1840-1926); Auguste Renoir (1841-1919); SOCHAŘSTVÍ: Auguste Rodin (1840-1917)

Kontext literárního vývoje:

probíhalo období realismu; tvořil například spisovatel Oscar Wilde

AUTOR

Život autora:

Robert Louis Stevenson (1850-1894) – skotský romanopisec, básník, cestovatel a představitel anglického novoromantismu; nar. v Edinburghu (hl. město Skotska), mužská generace rodiny byla významnými staviteli a provozovateli majáků → od mládí trpěl plicní chorobou (zřejmě tuberkulózou) → v 11 letech (po částečném uzdravení) byl poslán do školy → od r. 1867 univerzita (neúspěch) → na přání otce studoval práva (dokončil r. 1875) → poté se (s otcovým souhlasem) začal věnovat literatuře → zhoršení zdravotního stavu → cestování (Francie) → r. 1879 odjel do USA (do Kalifornie) → r. 1880 se oženil → hledání místa pro život (Skotsko, Anglie, jižní Francie, Švýcarsko) + lit. tvorba → r. 1887 znovu v USA → Pacifik (Havajské o., Kiribati, Tahiti, Samoa) → r. 1890 se usadil v souostroví Samoa (vliv na místní politiku + kvalitní lit. tvorba) → r. 1894 po těžkých depresích zemřel

Vlivy na dané dílo:

novoromantismus

Vlivy na jeho tvorbu:

láska k cestování, dobrodružství a moři (zejména vliv otce a dědečka, stavitelů majáků); W.Shakespeare; Walter Scott; arabské příběhy; vlastní cestovatelské zážitky a pobyty v exotických oblastech

Další autorova tvorba:

tvořil zejména prózu, méně také poezii; PRÓZA: Ostrov pokladů; Únos, aj.; tvořil také cestovatelská díla

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

dílo inspirovalo mnoho filmů i muzikálů; MUZIKÁL: Jekyll a Hyde (americký muzikál; 1997) – uveden na newyorské Broadwayi; přes 1500 repríz; mnoho celosvětových ocenění; později uveden i v české verzi; FILM: např. Dr. Jekyll a pan Hyde (film USA; 1941) – hrají: Spencer Tracy (Stařec a moře), Ingrid Bergmanová (Casablanca), aj.

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

toto dílo (i celá autorova tvorba) bylo za jeho života vnímáno velice pozitivně → ve 20. století (zejména po 1. svět. válce) se jeho tvorba stala terčem kritiky → opětovný vzestup autorovy popularity přišel až ke konci 20. století

Dobová kritika díla a její proměny:

jedním z autorových kritiků byla i známá spisovatelka Virginia Woolfová

novela - próza spíše kratšího rozsahu; většinou se zaměřuje na jeden zcela jasný, ale i přesto poutavý příběh; typická je závěrečná pointa

hororová próza - próza s hororovými prvky (tajemné postavy a prostředí; občas nadpřirozené prvky)

novoromantismus - směr, navazující na romantismus; PŘEDSTAVITELÉ: Robert Louis Stevenson, Jaroslav Vrchlický, aj.

realismus - umělecký směr zejména 2. poloviny 19. století; navazuje na romantismus; zachycuje pravdivou a věrnou skutečnost; centrem pozornosti jsou většinou průměrní lidé; PŘEDSTAVITELÉ: Lev N. Tolstoj, Honoré de Balzac, Émile Zola, Charles Dickens, Henrik Ibsen, Mark Twain, Jack London, Stendhal, Gustave Flaubert nebo Fjodor M. Dostojevskij